

TENTAȚIA PITORESULUI

ARTA COMEDIEI de Eduardo De Filippo. Traducerea: Angela Ioan ● **TEATRUL ODEON** ● Data premierei: iunie 1991 ● Regia: Tudor Mărăscu ● Distribuția: Gelu Nițu (Excelența Sa De Caro), Ion Pavlescu (Oreste Campese), Mugur Arvunescu (Giacomo Franci), Sabin Făgărășanu (Veronesi), Nicolae Urs (Quinto Bassetti), Florin Dobrovici, Radu Panamarenco (Părintele Salvați), Angela Ioan (Lucia Petrella), Adrian Vișan, Nicolai Ivănescu (Un muntean), Ana Trofin (Soția sa), Constantin Cojocaru, Ion Chițoiu (Un paracliser), Adrian Ancuța (Plantonul)

foto: Valentin Nuhan

Mugur Arvunescu

În vasta, am putea spune luxurianta operă dramatică a lui Eduardo De Filippo, **Arta comediei** reprezintă mai mult decât unul dintre titluri; e miezul teoretic, motivația tuturor celorlalte. Piesa a fost scrisă în 1964, adică atunci când autorul ei avea 64 de ani, dintre care 60 de teatru (debutase la patru ani și de la acea primă prezență scenică destinul său a rămas unit «la bine și la rău» cu destinul teatrului italian). Din această experiență extrem de bogată s-a născut **Arta comediei** — profesiune de credință și totodată declarație de dragoste pătimașă (i-am putea spune chiar orgolioasă) pentru o artă veche de când lumea dar mereu în actualitate, pentru că forța ei e forța vieții din care izvorăște, pe care o exprimă, cu care se confundă.

Ideea vieții-teatru, a teatrului-viață nu e nouă, o întâlnim la mulți dramaturgi, cel mai la îndemână exemplu fiind, desigur, Pirandello. Definitiv în piesa lui De Filippo e, însă, translația de la meditația filosofică, de la eseu, la o punere în ecuație în care componenta socială, politică este aceea ce dobândește percutanță. De Filippo observă raportul artist-societate — respectiv putere — și o face în termeni preciși, tăioși, ce nu admit replică. Raportul e iremediabil fals, afirmă piesa, e inechitabil fiindcă e stabilit de către o putere ce are dreptul dar nu și competența necesară pentru a aprecia locul real al artistului, al artei într-o structură socială. Tonul e dur dar sertița e dreaptă, inatacabilă, cu atât mai mult cu cât nu se exprimă prin tirade meșteșugite ci prin ar-

gumentajie strânsă, riguroasă.

Arta comediei ni se pare una dintre cele mai bune piese ale lui De Filippo tocmai pentru că nu-și propune să înduioșeze, să stîrnească o lacrimă de blîndă, proiectoare compasiune pentru sărmanul artist obișnuit de societatea «cea crudă și nedreaptă». Textul vorbește cu demnitate despre demnitatea unei profesii, a unei vocații, a unei meniri pe care, într-un moment sau în altul, puterea (de un moment sau de altul) le poate stînjiți dar niciodată anula. Și nici măcar știrbi.

Această asprime pasionată a discursului dramatic nu pare să-l fi atras, în deosebită măsură, pe regizorul Tudor Mărăscu, spectacolul de la «Odeon» optînd mai curînd pentru insolitul situațiilor, pentru aspectul pitoresc, am spune, al subiectului. Ambiguitatea, incertitudinea ce planează asupra intrigii, asupra eroilor, permanenta confuzie — ori posibila confuzie — între realitate și ficțiune, între teatru și viață sînt observate mai ales prin prisma unui umor de situații, de limbaj, de tipologie, existent, și acesta, în text, dar mai puțin interesant.

Este linia pe care evoluează și actorii, linie încărcată, uneori chiar năclăită în pasta groasă a unui haz de gust îndoielnic — e cazul lui Mugur Arvunescu, a cărui interpretare se rezumă la o obositoare și destul de rudimentară colecție de gesturi, ticuri, vocalize. În general, mobilității **interloare** a personajelor i se preferă gesticulația, efectele exterioare — și pot fi citați aici Gelu Nițu, Nicolae Urs, Angela Ioan sau Florin Dobrovici. În ceea ce-i privește pe Nicolai Ivănescu și Ana Trofin, se poate afirma că la ei pitorescul ajunge de-a dreptul moment folcloric. S-a salvat de stridență personajul încredințat lui Ioan Pavlescu, fără a se putea salva, însă, și de o monotonie ușor emfatică.

Chiar dacă (sau tocmai pentru că) spectacolul de la «Odeon» nu ne-a convins și nu-l considerăm o reușită, nu putem încheia fără a aminti un moment în care ne-am întâlnit — ca într-o străfulgerare de autentic, de semnificativ — cu textul lui De Filippo, cu spiritul piesei. Este vorba de un epilog fără cuvinte: la aplauze, cînd în mod tradițional toți «morții» din scenă se ridică și se alătură celorlalți actori pentru a se înclina în fața publicului, Constantin Cojocaru nu-și «învie» personajul, așa cum eram obișnuiți. El va fi luat pe brațe de partenerii înflorați, parcă, de o undă de neliniște, făcîndu-ne chiar să ne întrebăm dacă nu s-a petrecut un accident. Cît e teatru? cît e viață? Unde sfîrșește ficțiunea și unde începe realitatea? — această tulburătoare întrebare a piesei s-a rostit, fără replică, abia după final.

CRISTINA DUMITRESCU